

Docentenhandleiding

LEVEL UP

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Voorwoord namens DUO.....	4
Voorwoord Studio Spinlink.....	4
1. Algemeen.....	5
1.1 Aanleiding.....	5
1.2 Doelstelling	5
1.3 Doelgroepen	5
1.4 Vorm van de lessen.....	5
2. Handelwijze lesprogramma.....	6
3. Level-doelstellingen in de app...7	7
Doelstelling level 1 : Algemeen	7
Doelstelling level 2 : Verleidingen	7
Doelstelling level 3 : Ik word achttien	7
Doelstelling level 4 : Instanties	7
Doelstelling level 5 : Op kamers	7
Doelstelling level 6 : Budget	7
Doelstelling level 7 : De mega kennisquiz	7
4. Level 1. Algemeen	8
4.1. De digitale docent vertelt	8
4.2 Game samenvatting	8
4.3 Inhoud	8
4.4 Tips voor de docent.....	9
4.5 Verwijzingen	9
5. Level 2. Verleidingen	10
5.1 De digitale docent vertelt	10
5.2 Game samenvatting	10
5.3 Inhoud	11
5.4 Tips voor de docent.....	12
Strategie 1. Een stapje terug zetten.....	12
Strategie 2. Informatie verzamelen.....	12
Strategie 3. Vermijden.	12
5.5 Verwijzingen	12
6. Level 3. Ik word achttien	13
6.1 De digitale docent vertelt	13
6.2 Game samenvatting	13
6.3 Inhoud	14
6.4 Tips voor de docent.....	14
6.5 Verwijzingen	14
7. Level 4. Instanties.....	15
7.1 De digitale docent vertelt	15
7.2 Game samenvatting	15
7.3 Inhoud	16
7.4 Tips voor de docent.....	16
7.5 Verwijzingen	17
8. Level 5. Op kamers.....	18
8.1 De digitale docent vertelt	18
8.2 Game samenvatting	18
Deuren	18
8.3 Inhoud	19
8.4 Tips voor de docent.....	19
8.5 Verwijzingen	19
9. Level 6. Budget	20
9.1 De digitale docent vertelt	20
9.2 Game samenvatting	20
9.3 Inhoud	21
9.4 Tips voor de docent.....	22
9.5 Verwijzingen	22
10. Level 7. De mega kennisquiz 23	23
10.1 De digitale docent vertelt	23
10.2 Game samenvatting	23
10.3 Inhoud	23
10.4 Tips voor de docent.....	24
10.5 Verwijzingen.....	24
Terminologie.....	25
Burgerschap	25
Ervaringsdeskundige.....	25
Game	25
Huishouding	25
Schuld	25
Bijlage	26
A. Economische dimensie volgens Mbo-raad.....	26
B. App LevelUp. Vragen en antwoorden	27

Voorwoord

Voorwoord namens DUO

Voor u ligt de docentenhandleiding behorende bij de app "Level Up" (problematische) schulden voor het mbo, niveau 1 en 2. Het lespakket bestaat uit deze docentenhandleiding, een flyer en de app "Level Up" die in samenwerking met verschillende organisaties uit de stad Groningen is gemaakt.

Deze samenwerking is ontstaan naar aanleiding van een aantal andere projecten met betrekking tot "jongeren en schulden" waarin DUO participeert. Deze projecten zijn: "Jouw schuld = Jouw schuld" én proefveld onderwijs op maat voor ex-dak- en thuisloze jongeren.

Dit lespakket is gemaakt om te voorkomen dat leerlingen uit de doelgroep mbo niveau 1 en 2 in de schulden raken. Het concept: "voor en door jongeren" was een belangrijke voorwaarde voor de deelnemende partijen in deze samenwerking.

Onze dank gaat uit naar alle mensen die aan dit lespakket hebben meegewerkt:

- De jongeren van Studio SpinLink, in het bijzonder: Deliane Bruintjes, Sjors Oldenburg, Robert van Bergen, Eduard Lindo en Bauke van der Goot, die een groot aandeel hebben geleverd aan het tot stand komen van dit lespakket. Zij hebben o.a. de animaties gemaakt en een bijdrage geleverd aan de invulling van de games in de app Level Up.
- De medewerkers van Appademic die de games hebben gebouwd.
- De collega's van DUO die hebben meegedacht en bijgedragen aan de ontwikkeling van dit lespakket.
- Alle mensen die tijdens de vele brainstormsessies bij Jimmy's zinvolle feedback hebben gegeven: jongeren van Jimmy's, medewerkers van de gemeente Groningen, jongerenwerk Leeuwarden, docenten van het Noorderpoort, docenten van het Alfa-college, medewerkers van kredietbank Groningen en medewerkers van DUO. Tot slot willen we Anna Krijnen en Dominique Krauts van Studio SpinLink bedanken voor de fijne samenwerking. Zonder hun bijdrage was dit lespakket nooit tot stand gekomen. Onze bewondering gaat uit naar de wijze waarop ze met de jongeren van Studio SpinLink samenwerken. Zij geven deze jongeren veel vertrouwen en zorgen dat hun talenten volop tot ontwikkeling komen.

Josée van Delden, projectleider namens DUO,

Voorwoord Studio Spinlink

Wij hebben vanuit Studio SpinLink met veel plezier samengewerkt aan het lespakket dat voor je ligt. Alle onderdelen binnen dit lespakket zijn ontworpen en ontwikkeld door creatieve jongeren met als doel het creëren van een product dat aansluit bij de leefwereld van jongeren. Ze zijn dan ook actief betrokken binnen alle fases van het proces, waardoor zij zich op grafisch gebied, maar ook op projectmatig vlak sterk hebben kunnen ontwikkelen. We hopen dat jij als docent veel plezier zal hebben in het geven van deze lessen en dat het de jongeren aan wie je les geeft helpt om verstandig met geld om te gaan.

Ik wil Josée van Delden bedanken voor de goede samenwerking. Ik vind het erg bijzonder dat er vanuit een grote instantie als DUO met zoveel passie aan een product gewerkt wordt en dat binnen een project als deze ruimte gemaakt wordt voor het leerproces van de betrokken jongeren.

Anna Krijnen, projectleider namens Studio SpinLink

1. Algemeen

1.1 Aanleiding

Het lesprogramma "Problematische schulden" is ontwikkeld in samenwerking met DUO, Spinlink en Appademic en is specifiek gericht op mbo-studenten niveau 1 en 2.

De zorgen rondom schulden zijn vaak (één van) de oorzaken die gemeld worden bij schooluitval. Daarom is er om deze reden een preventief programma ontwikkeld in samenwerking met en door jongeren vanuit het mbo.

1.2 Doelstelling

De doelstelling van het lesprogramma is jongeren voldoende informatie te geven zodat zij meer weten over mogelijkheden op het gebied van financiële regelingen. Hierdoor lopen zij minder risico op het ontwikkelen van schulden. Door het bespreken van een aantal gangbare financiële dilemma's zijn zij beter voorbereid op wat ze te doen staat met betrekking tot financiële beslissingen.

Het lesprogramma biedt d.m.v. verschillende werkvormen iedere student de gelegenheid om de informatie tot zich te nemen.

Het lespakket kan worden ingezet voor de lessen Burgerschap.

1.3 Doelgroepen

Het programma is ontwikkeld voor jongeren, door jongeren en ervaringsdeskundigen. De app is een belangrijke tool om enerzijds de studenten spelgewijs theoretische informatie te bieden, en anderzijds om jongeren met ervaring de kans te bieden hun verhaal te doen. Dit wordt ook wel empowerment van ervaringsdeskundigen genoemd.

Het lesprogramma is gericht op mbo-studenten van niveau 1 en 2. De lessen kunnen gebruikt worden voor de invulling van de Burgerschapslessen, waarin ze toepasbaar zijn voor de Economische dimensie .

Deze handleiding behorende bij de app is geschreven voor docenten van mbo-opleidingen niveau 1 en 2.

1.4 Vorm van de lessen

Deze handleiding is ter ondersteuning van de app bij het lesprogramma. In de aangeboden zes lessen wordt een vast stramien aangehouden. Dit stramien bestaat uit vier blokken, namelijk:

1. Start les met basale kennis van het onderwerp door docent;
2. Persoonlijke ervaring door jongere m.b.t. het onderwerp;
3. Verwerken van de informatie d.m.v. de game;
4. Nabespreking en evaluatie.

De lessen worden gegeven door een (gast)docent met achtergrondkennis en er is tijdens de lessen waar mogelijk een ervaringsdeskundige aanwezig om zijn/haar beleving te vertellen. Wanneer er geen ervaringsdeskundige aanwezig kan zijn is er een filmpje beschikbaar van een jongere die spreekt over dit onderwerp.

Het uitgangspunt van level up is dat er een spelelement in zit: door opdrachten goed te doen houd je aan het eind meer geld over. Dit begint al in level 1. De antwoorden die daar worden gegeven hebben gevolgen voor een later level.

In de lessen wordt de kennis aangeboden en zijn toets-elementen ingebouwd waardoor zoveel mogelijk studenten de mogelijkheid krijgen de informatie tot zich te nemen. Naast de geboden lessen wordt er voor de docent van de school een heel scala aan werkvormen en kennis aangeboden waarop kan worden doorgewerkt. Te denken valt aan het bezoeken of uitnodigen van een deurwaarderskantoor en welke vragen te stellen. Op deze manier wordt de kans nog meer vergroot dat de leerlingen de informatie tot zich nemen.

2. Handelwijze lesprogramma

In principe worden de lessen gegeven door een gastdocent, al zal het lesprogramma ook door de reguliere docent gegeven kunnen worden door het beschikbaar stellen van een uitgebreid draaiboek.

De voorkeur gaat uit naar een gastdocent omdat dit door de studenten vaak als heel positief wordt ervaren, een fris iemand waar iedereen wel even zijn best voor wil doen. Er is een ervaringsdeskundige aanwezig die de studenten door middel van zijn eigen verhaal kan inspireren en motiveren om goede keuzes te maken en goed op te letten op wat voor hem/haar van belang kan zijn.

We vinden het belangrijk dat er positieve aandacht voor de studenten is, ruimte voor hun eigen inbreng en dat er voldoende op wordt gelet of de geboden kennis wordt begrepen. We vinden het belangrijk niet een belerende houding aan te nemen maar willen juist zorg dragen voor een meer coachende houding waarbij de studenten het gevoel krijgen dat er iemand met ze mee wil denken zonder belerend over te komen. In de lessen komt ook duidelijk naar voren welke financiële voordelen studenten kunnen krijgen als ze regelingen aanvragen, zodat ze geen geld laten liggen waar ze recht op hebben.

We vinden het belangrijk faciliterend te zijn en we willen ervoor zorgen dat de leerling alle mogelijkheden kan benutten om de benodigde informatie tot zich te nemen.

3. Level-doelstellingen in de app

Elk level van de app heeft een specifieke doelstelling. Dit is een belangrijk onderdeel van de app. Het geeft aan wat de student absoluut moet opsteken van het programma.

De app heeft zeven levels.

Doelstelling level 1 : Algemeen

De student heeft aan het eind van deze les de basiskennis van alle belangrijke zaken die hij moet regelen tijdens de opleiding zoals studiefinanciering, studentenreisproduct, ziektekosten, DigiD, sparen en bijbaan. De opgedane kennis wordt getoetst in een quiz, die de student tijdens de les speelt en in het laatste level (eindquiz)

Doelstelling level 2 : Verleidingen

De student weet aan het eind van de les welke verleidingen hij kan tegen komen en hoe hij zich hier tegen kan wapenen. Dit wordt getoetst in de game die tijdens deze les wordt gespeeld en in het laatste level (eindquiz).

Doelstelling level 3 : Ik word achttien

De student heeft in deze les kennis opgedaan over datgene wat hij moet regelen als hij 18 jaar wordt. Welke zaken de student zelf moet doen en waar hij ook zelf verantwoordelijk voor is. De opgedane kennis wordt getoetst in een game en in het laatste level (eindquiz)

Doelstelling level 4 : Instanties

De student weet aan het eind van de les met welke instanties hij te maken krijgt als hij 18 jaar wordt en dat hij een aantal zaken zelf moet regelen op financieel gebied. Hij weet bij welke instanties hij moet zijn als hij op kamers gaat, waar hij moet zijn voor het afsluiten van verzekeringen en waar hij moet zijn als hij schulden heeft. Ook weet hij hoe en waarom hij DigiD moet aanvragen en hoe hij Mijn Overheid en Mijn DUO kan gebruiken en welke toeslagen hij eventueel kan aanvragen. De opgedane kennis wordt getoetst door middel van een game en in het laatste level (7, eindquiz)

Doelstelling level 5 : Op kamers

De student weet aan het eind van de les wat hij moet regelen als hij op kamers gaat wonen. Hij leert hoe hij de balans moet houden met betrekking tot zijn inkomsten en de uitgaven die hij doet, welke verzekeringen hij moet afsluiten en welke toelagen hij eventueel kan aanvragen. De opgedane kennis wordt getoetst in een game en in het laatste level (7, eindquiz)

Doelstelling level 6 : Budget

De student weet aan het einde van dit level hoe hij een overzicht kan krijgen van zijn inkomsten en uitgaven door het maken van een kasboekje. Ook leert hij hoe hij geld kan sparen. De opgedane kennis wordt getoetst door middel van een game en in het laatste level, level 7 de eindquiz.

Doelstelling level 7 : De mega kennisquiz

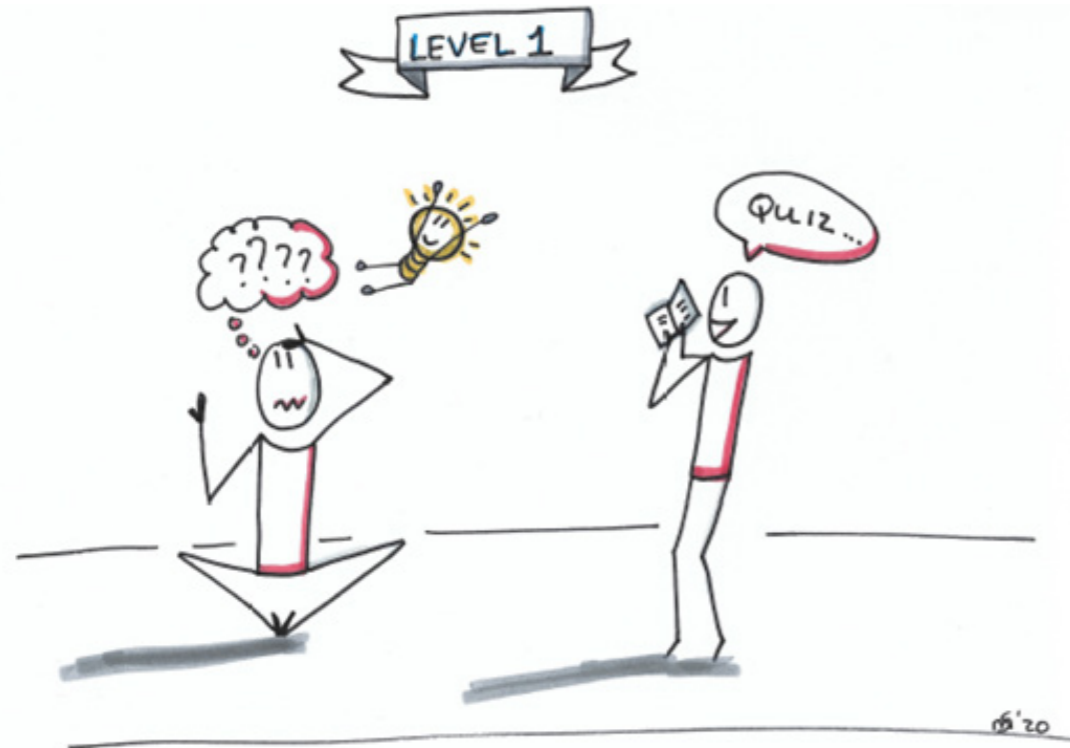
Level 7 is een eindquiz. De student toetst in dit level de opgedane kennis. Dit is tevens een herhaling van de diverse levels.

4. Level 1. Algemeen

4.1. De digitale docent vertelt

Kevin en Anita zijn 17 jaar en zitten bij elkaar in de klas. Kevin krijgt zakgeld en heeft een bijbaantje. Toch heeft hij moeite met sparen en komt altijd geld te kort. Anita heeft geen bijbaantje, dat vindt ze teveel gedoe. Anita houdt van uitgaan shoppen en naar de film gaan, ook Anita komt altijd geld te kort. Hoe kunnen Kevin en Anita beter met geld omgaan?

4.2 Game samenvatting

Quiz

Via een quiz met tien vragen wordt de student bevraagd over belangrijke zaken die hij moet regelen tijdens de opleiding. De vragen leveren extra budget op voor in de game.

4.3 Inhoud

Als je een mbo-opleiding gaat doen moet je een aantal zaken weten op financieel gebied. Je kunt studiefinanciering aanvragen, je moet lesgeld betalen, je kunt een studentreisproduct aanvragen. In deze les leer je doormiddel van een quiz wat je zoal moet weten op financieel gebied.

4.4 Tips voor de docent

Overheidswebsite onderzoeken

Informatie die aangeboden wordt via websites van overheidsinstanties is behoorlijk uitgebreid. Echter alle websites zijn gestructureerd opgezet en bieden de mogelijkheid van zoekopdrachten. Bij het geven van een zoekopdracht is het van groot belang dat een juiste zoekleutel wordt ingevoerd. Samen met de student een overheidswebsite bekijken en gestructureerd onderzoeken kan de student helpen bij het vinden van gezochte informatie en kan voorkomen dat hij/zij door de bomen het bos niet meer ziet.

Na het spelen van dit level in de app de antwoorden bespreken. Zie bijlage App LevelUp.

4.5 Verwijzingen

DUO

De Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO), een onderdeel van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, is een belangrijke schakel in de keten van het mogelijk maken van onderwijs. Op de website van DUO (onderdeel Particulier) vindt de student informatie over studiefinanciering, studentenreisproduct, inschrijven en betalen lesgeld voor mbo, studieschuld, diploma's, aanvullende beurs en nog veel meer.

www.duo.nl

5. Level 2. Verleidingen

5.1 De digitale docent vertelt

Kevin en Anita houden allebei van mooie dure spullen en elke verleiding is groot. Kevin wil graag een nieuwe telefoon en een scooter. Anita wil graag dure merkkleding. Maar eigenlijk hebben ze daar geen geld voor. Hun goede vriend Sjonnie heeft de nieuwste telefoon, dure merkkleding en de duurste scooter, dat willen Kevin en Anita ook wel! De favoriete artiest van Anita treedt binnenkort op en ze koopt haar kaartjes met de optie achteraf betalen, daarnaast leent ze geld en koopt nieuwe kleding. Kevin sluit een duur telefoonabonnement af met nieuwe telefoon erbij. Nu kan hij ook genieten van het nieuwste model!

5.2 Game samenvatting

Keuzes maken

In dit spel maakt de student keuzes voor Anita. Iedere keuze heeft invloed op 1 van de 4 metertjes;

- Vrienden
- Geld
- Familie
- Eigen geluk

De student moet proberen alle metertjes in het groen te houden om zoveel mogelijk extra spaargeld te scoren. Wanneer een van de metertjes leeg is dan heeft de student verloren.

5.3 Inhoud

Aanbiedingen, reclame, winkels. Je hebt hier elke dag mee te maken, altijd. Voor je het weet heb je iets gekocht wat je helemaal niet van plan was. Vooral jongeren laten zich gemakkelijk verleiden door reclame. Overal is reclame: op televisie, op internet, in sociale media, in online games, in tijdschriften en apps. Je kunt er niet omheen. Het is belangrijk om de verschillende vormen van reclame te herkennen en te doorzien. Je mag natuurlijk je geld uitgeven aan dingen die je zelf leuk vindt of belangrijk vindt maar je kunt natuurlijk nooit meer uitgeven dan je hebt. Anders moet je het lenen. Als je geld leent heb je natuurlijk op dat moment meer te besteden. Maar het helpt maar even. Geleend geld moet je altijd weer terug betalen en vaak met rente! En dan is je geld zo weer op.

In dit level ga je ontdekken wat de verleidingen kunnen zijn en wat de gevolgen van je keuzes zijn.

Ter afsluiting van deze les: een aantal tips

Voordat je betaalt ....

Stel jezelf elke keer de volgende vragen als je iets wilt kopen:

Waarom wil ik dit nú hebben?

- Wat gebeurt er als ik het niet koop? Is dat heel erg? Of kan ik ook zonder?
- Hoe ga ik het betalen? Kan ik het betalen?
- Wat moet ik ervoor laten? Kan ik nu andere dingen niet betalen?
- Zo voorkom je dat je iets koopt voordat je het zelf doorhebt en overzie je de gevolgen.

Laat je niet verleiden

Maak je eigen keuzes. Geef je geld niet uit als je dat niet van plan bent. Onze tips:

- Neem het bedrag dat je maximaal wilt uitgeven contant mee. Laat je pinpas thuis.
- Zie je iets op internet of in de winkel? Koop het niet meteen, maar wacht een dag. Kijk of je het dan nog steeds wilt hebben.
- Zie je een mooie aanbieding op internet: klik de site snel weg. Meestal denk je er dan niet meer aan.
- Je kunt je geld maar één keer uitgeven. Bepaal daarom waar jij je euro's wel en niet aan uit wilt geven. Slim kiezen dus!

5.4 Tips voor de docent

Impulsieve aankopen versus overdachte aankopen

De grootste vijand van de portemonnee zijn impulsieve beslissingen die leiden tot impulsieve aankopen. Deze kunnen leiden tot mogelijke toekomstige stress door spijtgevoelens. Er zijn verschillende strategieën om impulsieve aankopen te vermijden. Hieronder staan 3 strategieën. Weten de studenten er nog meer?

Strategie 1. Een stapje terug zetten.

Probeer voordat je een belangrijke beslissing tot aankoop van iets neemt een stapje terug te doen. Dat wil zeggen tijd te creëren tussen het verlangen tot koop en de daadwerkelijke koop. Hiermee krijg je tijd om te overdenken waarom je iets wilt en wat de financiële consequenties ervan zijn. Het geeft ook tijd om aandacht te besteden aan je gevoelens.

Strategie 2. Informatie verzamelen.

Verzamel gegevens over dat wat je wilt kopen. Wanneer je besloten hebt dat je een bepaald product echt nodig hebt, kun je kijken op vergelijkingssites welk product binnen een productgroep goed scoort in testen, welke goed scoort in reviews van andere kopers. Na het maken van je keuze kun je prijzen gaan vergelijken op prijsvergelijkingssites. Deze verzamelde gegevens leiden tot informatie over het product. Wanneer je zomaar een beslissing tot aankoop neemt is de kans groot dat je er achteraf achter komt dat je een verkeerde beslissing hebt genomen.

Strategie 3. Vermijden.

Een goede strategie om niet over te gaan tot verkeerde aankopen is deze vermijden. Stel je loopt in de Herestraat in Groningen en op de hoek van de straat staat een aantal straatverkopers. En daar zijn er veel van in de winkelgebieden van Nederland (kranten, goede doelen, energieleveranciers). Loop er met een bocht om heen! Vermijd die knappe jongens of meisjes die jou willen overhalen tot iets waarvan je vijf minuten ervoor nog niet wist dat jij dat wilde!

5.5 Verwijzingen

Straatventers

Straatventers zijn uitstekende verkopers. De jongens en meisjes die fondsen werven en abonnementen slijten aan voorbijgangers en het winkelend publiek zijn experts in het overhalen van mensen, en voornamelijk jongeren. De Universiteit van Twente onderzocht waarom straatverkopers zo vaak succes hebben. www.dekennisvanu.nl (artikel: Wat is de strategie van een straatventer?)

6. Level 3. Ik word achttien

6.1 De digitale docent vertelt

Kevin en Anita hebben gisteren hun 18e verjaardag gevierd, dat was een feest om nooit te vergeten, ze zijn nu beiden volwassen. En dan verandert er heel veel, ze mogen bijvoorbeeld nu stemmen en zelfstandig autorijden. Kevin denkt dat zijn ouders hen kunnen helpen. Als je 18 wordt moet je zelf je zorgverzekering regelen, vertelt Kevin zijn moeder. Omdat het zo veel geld kost kun je misschien zorgtoeslag krijgen. Kevin zijn vader vertelt dat je dan eerst een DigiD moet aanvragen. Zonder DigiD kun je niet inloggen op de site van de overheid. Kevin en Anita hebben door dat ze heel veel zelf moeten regelen. Kevin zijn vader geeft nog iets belangrijks aan: want als je 18 jaar of ouder bent moet je zelf je boetes en schulden betalen. Abonnementen mag je zelf afsluiten. Gaat het Kevin en Anita lukken of hebben ze geld nodig?

6.2 Game samenvatting

Ik word 18

De student moet zoveel mogelijk te regelen items vangen, er zitten dus ook items tussen die de student juist niet moet vangen! Door met het schuifje onder in beeld heen en weer te schuiven kan de student de items vangen.

6.3 Inhoud

Als je 18 wordt ben je meerderjarig en gaat een aantal dingen veranderen! Je mag nu bijvoorbeeld stemmen en je mag –als je een rijbewijs hebt behaald- nu ook zelfstandig autorijden. Financieel gezien zijn je ouders niet meer verantwoordelijk voor je. Dat betekent dat je een aantal zaken op dit gebied zelf moet regelen. Je moet (als eerste) bijvoorbeeld nu zelf je zorgverzekering afsluiten. En misschien kom je wel in aanmerking voor zorgtoeslag, maar deze moet je wel zelf aanvragen. Ook moet je een DigiD aanvragen. En als je schulden maakt of boetes krijgt, moet je deze zelf betalen. Je bent hier zelf verantwoordelijk voor. Ook mag je abonnementen en contracten afsluiten. Er verandert dus best veel! En om je nu een beetje te helpen om hier goed mee om te kunnen gaan zodat je niets vergeet, laten we in level 3 zien waar je zoal aan moet denken.

6.4 Tips voor de docent

Vraag het aan iemand

Rond het 17e jaar verandert er voor de jongere veel op financieel gebied en niet alle ouders, begeleiders zijn goede of slechte voorbeelden.

Start een discussie in de les over bij wie jij als jongere je vragen kwijt kunt over financiële zaken.

Betrouwbare en informatieve websites

Op het internet zijn veel sites te vinden over '18 jaar worden' en wat dat betekent voor het regelen van zaken. Een eerste selectiecriteria voor een betrouwbare site is de aanbieder van de site.

www.rijksoverheid.nl

www.nibud.nl

www.jiphaaglanden.nl (>thema's > Regel je Shit! – 18+ checklist)

<https://www.zorgverzekeringslijn.nl/>

6.5 Verwijzingen

Tips van de Rijksoverheid

De Rijksoverheid biedt aan jongeren en aan ouders van jongeren informatie over wat je moet regelen als je 18 jaar wordt. Het is een belangrijk moment want de kinderbijslag stopt en rechten worden niet automatisch geregeld. Over o.a. de volgende zaken is informatie te vinden:

Zorg en gezondheid (o.a. het afsluiten van een zorgverzekering), wonen (o.a. inschrijven voor sociale-huurwoning en huurtoeslag), school en studie (o.a. lesgeld betalen), werk (o.a. minder loofheffing vragen aan werkgever), inkomen en uitkering (o.a. de bijstand), reizen en vervoer (o.a. motorrijbewijs halen) en overige zaken als DigiD aanvragen, orgaandonatie, stemmen en alcohol kopen.

www.rijksoverheid.nl (Home>Onderwerpen>18 jaar worden> Vraag en antwoord > 18 jaar worden: wat moet ik doen).

7. Level 4. Instanties

7.1 De digitale docent vertelt

Let goed op uw brievenbus, zorg dat u geen belangrijke post, zoals van de Belastingdienst of uw zorgverzekeraar mist. Dat was hoe het vroeger ging. Nu is er DigiD, DigiD is jouw online identiteit. Zo kun je met je DigiD inloggen op mijnoverheid.nl, hier heb je een postvak voor de brieven die je krijgt van de overheid. Je kunt ook met DigiD belastingaangifte doen. Of toeslagen aanvragen, zoals de huurtoeslag of de zorgtoeslag. En ook inloggen op de website van de gemeente kan alleen met DigiD. Verder kun je bv een verhuizing online doorgeven. Ook als je je wilt inschrijven bij het donorregister moet dat met DigiD. Er zijn veel dingen waarbij je moet inloggen met je DigiD. Een DigiD is dus één van de belangrijkste dingen die je moet regelen als je 18 jaar bent geworden. Regel het dus zo snel mogelijk!

7.2 Game samenvatting

Bellen met een instantie.

In de game gaat Anita bellen met een instantie, namelijk met DUO. Voor Anita begint moet ze dingen klaarleggen, de student moet keuzes maken voor Anita verder kan bellen. Tijdens en na het bellen volgen er vragen met keuzes, de student moet deze beantwoorden. Voor het juiste antwoord ontvangt de student geld in de portemonnee. Als de student goed doorvraagt ontvangt de student geld in de portemonnee.

7.3 Inhoud

Wanneer je met een mbo-opleiding gaat beginnen moet je een aantal zaken regelen. In deze les leer je bij welke instanties je moet zijn als je bijvoorbeeld zelf je verzekeringen moet afsluiten, hoe en waarom je DigiD moet aanvragen, hoe je gebruik moet maken van "MijnOverheid", hoe je een account aan moet vragen en waar je moet zijn als je op kamers gaat. Ook leer je welke toeslagen je kunt aanvragen en waar je dat moet doen. In level 4 leren we je via een game welke instanties belangrijk voor je zijn.

DigiD staat voor Digitale Identiteit. Met je DigiD kun je inloggen op websites van de overheid en zorgverzekeraars. Je DigiD bestaat uit een gebruikersnaam en een wachtwoord die je allebei zelf kiest. Je vraagt je DigiD aan via de website Digid.nl. Je moet hiervoor wel ingeschreven staan in de Basisregistratie Personen (BRP).

Je DigiD is van jouzelf, geef deze nooit aan iemand anders. Met je DigiD kun je huurtoeslag of zorgtoeslag aanvragen. Hoeveel huurtoeslag je kunt aanvragen is afhankelijk van de hoogte van de huur, je kunt van te voren op de website van de belastingdienst uitrekenen hoeveel huurtoeslag je zou kunnen krijgen.

Met je DigiD kun je ook zorgtoeslag aanvragen, maar ook studiefinanciering en het studentenreisproduct. De zorgtoeslag kan lager zijn dan het bedrag dat jij zelf betaalt aan je zorgverzekeraar. Het verschil moet je zelf bijbetalen.

Een zorgverzekering vraag je aan bij een verzekeringsmaatschappij, de meeste verzekeringsmaatschappijen hebben een studentenzorgverzekering. Soms mag je voor een bepaalde verzekering ook bij je ouders op de polis blijven staan. Vraag dit van tevoren na, dat kan jou geld schelen. Naast een zorgverzekering kun je ook een inboedel- en aansprakelijkheidsverzekering afsluiten bij een verzekeringsmaatschappij. Sluit je meerdere verzekeringen af bij één verzekeringsmaatschappij dan kan het zijn dat je korting kunt krijgen. Het is wel aan te raden een aansprakelijkheidsverzekering particulieren (AVP) af te sluiten. als je bijvoorbeeld iemand aanrijdt als je op de fiets zit of een dure vaas omgooit in een museum of per ongeluk een glas water op een laptop van iemand anders laat vallen, dan is deze verzekering is erg belangrijk. In sommige gevallen kan het gaan om honderdduizenden euro's schade.

Je kunt van tevoren diverse verzekeringsmaatschappijen online bekijken zodat je weet welke voor jou de beste is.

7.4 Tips voor de docent

De volgende zaken zou je met de studenten kunnen uitvoeren:

- Bekijk de website <https://mijn.overheid.nl/>
- Laat de student op de website van de eigen zorgverzekeraar kijken.
- Bel klassikaal een officiële instantie bv DUO 050 5997755 en laat het bandje horen. Herhaal dit een paar maal en laat zien dat het niet erg is om de opnieuw te beginnen met het keuzemenu of de verbinding te verbreken als het niet duidelijk is.
- Het bellen met een instantie kan spannend zijn en een drempel voor de student betekenen. Bespreek het gevoel dat er bij komt kijken. Misschien kan een goede voorbereiding sommige studenten een rustiger gevoel geven.
- Laat de website van DUO zien en waar de berekeningstool voor studiefinanciering staat. En oefen dit klassikaal met fictieve gegevens. <https://duo.nl/particulier/aanvullende-beurs-of-toelage/index.jsp>
- Leg vooraf uit wat een burgerservicenummer is. Het burgerservicenummer (BSN) is een eigen persoonsnummer voor contact met de overheid. Bijvoorbeeld voor zorg of belastingen. Je krijgt een BSN als je inschrijft in de Basisregistratie Personen (BRP). Het burgerservicenummer staat op je ID-kaart of paspoort. Het burgerservicenummer is uniek en van jezelf, geef dit nummer niet aan anderen, kopieer ook niet zomaar je ID-kaart maar streep je burgerservicenummer door bij het geven van een kopie van je paspoort of ID-kaart. Hiervoor zijn ook apps ontwikkeld en online beschikbaar.
- Benadruk dat het bellen met een instantie tijd en geld kost.
- Bij DUO kan een student geld lenen naast de basisbeurs en aanvullende beurs, deze lening moet altijd worden terugbetaald. Het is voor een student handiger om geld te lenen bij DUO dan bij een bank of particuliere instelling. DUO hanteert een rente die lager is en het terugbetalen van een lening bij DUO is beter geregeld dan bijvoorbeeld bij een bank of particuliere instantie.
- Eenvoudige site met DigiD uitleg Op de website www.digid.uabc.nl wordt op een eenvoudige manier uitgelegd wat DigiD is en hoe het werkt. Het inhoudelijke ontwerp werd gemaakt door de Stichting Leer Zelf Online en Netrex in samenwerking met de gemeente Utrecht en andere betrokken instanties. Op deze website kun je ook oefenen met DigiD.

7.5 Verwijzingen

Websites:

www.digid.nl/aanvragen
<https://www.belastingdienst.nl/>
www.digid.uabc.nl
www.nl.wikipedia.org
www.toeslagen.nl

8. Level 5. Op kamers

8.1 De digitale docent vertelt

Anita woont nu op zichzelf, ze is net verhuisd maar dan verandert er ook heel veel. Wat nu als er brand uitbreekt of als er wordt ingebroken? Vorige week was de koelkast nog goed gevuld, maar nu denkt Anita dat het lekkere eten net iets te duur was. Beter op de aanbiedingen letten dus. Anita heeft het koud en ziet dat het raam open staat en de lampen aan zijn. Nu Anita op zichzelf woont, betaalt ze zelf voor de verwarming en stroom. Dan zijn onnodig licht en openstaande ramen opeens dure zaken. Anita doet het raam dicht, de lampen uit en kruipt lekker onder een dekentje.

8.2 Game samenvatting

Deuren

De game start met twee deuren. Door het beantwoorden van vragen gaat de deur open bij het juiste antwoord. Bij het niet juiste antwoord blijft de deur gesloten.

Voor elk juiste antwoord krijgt de student geld in de portemonnee.

8.3 Inhoud

In level 3 heb je al gezien dat er heel wat gaat veranderen als je 18 jaar wordt.

Je hebt gekozen voor een bepaalde opleiding. Deze opleiding is misschien in een andere stad waardoor je er misschien voor gaat kiezen om op kamers te gaan. Dan is het handig om na te gaan wat dit nu eigenlijk kost en wat je allemaal moet regelen.

Je moet dan denken aan huur voor je kamer, bepaalde verzekeringen, boodschappen die je iedere dag/week moet doen, de energierekening, de gemeentelijke heffingen/belastingen. Als je een laag inkomen hebt dan hoef je deze heffingen niet altijd te betalen. Je kunt dit het beste even navragen bij de gemeente.

Ook moet je je inschrijven op het adres bij de Basisregistratie Personen (BRP). in de gemeente waar je woont. Inschrijven bij de gemeente kan vaak online met je DigiD op de site van de gemeente waar je naar toe verhuist. Voor de huur kun je dan eventueel een huurtoeslag aanvragen, maar dit kan alleen als je een woning hebt met eigen voordeur, toilet en keuken, niet voor een kamer. Voor gas en licht betaal je iedere maand vaak een vast bedrag. Dit is soms bij de huur inbegrepen. Als aan het eind van het jaar blijkt dat je te veel hebt betaald dan krijg je het te veel betaalde bedrag terug.

Ook is het belangrijk dat je goed verzekerd bent. De volgende verzekeringen zijn in ieder geval belangrijk:

- Zorgverzekering.
- Inboedelverzekering.
- Aansprakelijkheidsverzekering.

Ook voor je tv en internet bestaan er allerlei losse en combinatiepakketten, maar misschien heb je wel helemaal geen televisieabonnement nodig. Soms zijn er kosten waar je niet meteen rekening mee hebt gehouden. Er kunnen dingen kapot gaan. Je moet dan iets nieuws kopen of je moet het laten repareren. Probeer daarvoor iedere maand iets opzij te leggen zodat je deze kosten kunt betalen.

Zoals je ziet zijn er ook weer heel veel veranderingen als je er voor kiest om op kamers te gaan. In level 4 helpen we je via een spel om niets te vergeten én om de juiste keuzes te maken.

8.4 Tips voor de docent

De volgende zaken zou je met de studenten kunnen uitvoeren:

- Bekijk de website <https://mijn.overheid.nl/>
- Laat de student op de website van de eigen zorgverzekeraar kijken.
- Bel klassikaal een officiële instantie bv DUO 050 5997755 en laat het bandje horen. Herhaal dit een paar maal en laat zien dat het niet erg is om de opnieuw te beginnen met het keuzemenu of de verbinding te verbreken als het niet duidelijk is.
- Het bellen met een instantie kan spannend zijn en een drempel voor de student betekenen. Bespreek het gevoel dat er bij komt kijken. Misschien kan een goede voorbereiding sommige studenten een rustiger gevoel geven.
- Laat de website van DUO zien en waar de berekeningstool voor studiefinanciering staat. En oefen dit klassikaal met fictieve gegevens. <https://duo.nl/particulier/aanvullende-beurs-of-toelage/index.jsp>
- Leg vooraf uit wat een burgerservicenummer is. Het burgerservicenummer (BSN) is een eigen persoonsnummer voor contact met de overheid. Bijvoorbeeld voor zorg of belastingen. Je krijgt een BSN als je je inschrijft in de Basisregistratie Personen (BRP). Het burgerservicenummer staat op je ID-kaart of paspoort. Het burgerservicenummer is uniek en van jezelf, geef dit nummer niet aan anderen, kopieer ook niet zomaar je ID-kaart maar streep je burgerservicenummer door bij het geven van een kopie van je paspoort of ID-kaart. Hiervoor zijn ook apps ontwikkeld en online beschikbaar.
- Benadruk dat het bellen met een instantie tijd en geld kost.
- Bij DUO kan een student geld lenen naast de basisbeurs en aanvullende beurs, deze lening moet altijd worden terugbetaald. Het is voor een student handiger om geld te lenen bij DUO dan bij een bank of particuliere instelling. DUO hanteert een rente die lager is en het terugbetalen van een lening bij DUO is beter geregeld dan bijvoorbeeld bij een bank of particuliere instantie.

8.5 Verwijzingen

Relevante websites

<https://mijn.overheid.nl/>

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/identiteitsfraude/vraag-en-antwoord/fraude-voorkomen-met-kopie-id->

9. Level 6. Budget

9.1 De digitale docent vertelt

We zijn er weer bij en dat is prima, ook dit jaar is er in Nederland voetbalgekte uitgebroken. Kevin en Anita hebben een feestje georganiseerd om met vrienden naar de wedstrijd te kijken. Met alle hapjes en drankjes die erbij horen natuurlijk. Maar dat kost best veel geld, zo'n feestje te organiseren. Daarom hebben Kevin en Anita een lijstje gemaakt met wat ze allemaal nodig hebben. Als ze alle drie (ook Sjonnie) €8 betalen, dan is er genoeg eten en drinken voor iedereen. Kevin beseft dat je eigenlijk een lijstje zou moeten bijhouden om je inkomsten en uitgaven op een rijtje te krijgen. Op deze manier heb je een overzicht van je inkomsten en uitgaven. Je kunt je uitgaven in verschillende categorieën indelen. Denk bijvoorbeeld aan wonen, winkelen, gezondheid, hobby's en overige kosten. Op deze manier kun je voorspellen wat je maandelijks overhoudt of juist te kort komt. Je kunt dan beter inschatten hoe lang je moet sparen voor een spelcomputer of een leuk jasje dat je op het oog hebt.

9.2 Game samenvatting

Weegschaal

De student moet keuzes maken in wat vaste en niet vaste kosten zijn als je op jezelf woont. Hiervoor wordt een weegschaal gebruikt, bij het juiste antwoord ontvangt de student geld in de portemonnee en blijft de weegschaal in evenwicht. Bij een niet juist antwoord gaat er geld uit de portemonnee en buigt de weegschaal door.

9.3 Inhoud

In dit level gaan we het hebben over inkomsten en uitgaven. Hoe krijg je overzicht over je inkomsten en uitgaven.

De student weet aan het einde van dit level hoe hij een overzicht kan krijgen van zijn inkomsten en uitgaven door het maken van een budgetoverzicht. Ook leert hij hoe hij geld kan sparen. De opgedane kennis wordt getoetst door middel van een game en in het laatste level (eindtoets)

Drie manieren hoe je je eigen budgetoverzicht maakt

1. Apart schriftje
2. Overzicht in Excel
3. Huishoudboekje App voor op je telefoon of tablet.

Link naar de NIBUD website:

<http://www.crisisidee.nl/huishoudboekje-nibud/>

Geld kun je pas uitgeven als je het hebt. Hoeveel geld heb je eigenlijk om uit te geven? Dit is niet het bedrag dat je ontvangt van je werkgever of DUO. Een groot deel van je geld heb je al uitgegeven aan bijvoorbeeld huur. (vaak wordt deze automatisch afgeschreven). En wat denk je van vaste kosten zoals je verzekeringen, gas en licht, telefoonabonnement, etc.

Inhoud van dit deel

Inkomsten en uitgaven.

Kom je elke maand geld te kort? Dan kan het helpen om een overzicht te maken van wat je maandelijks uitgeeft (vaste lasten zoals gas en licht) en wat je maandelijks inkomsten zijn (studiefinanciering, bijbaantje). Je ziet dan al gauw wat je te kort komt en wat je over kunt houden (sparen). Als je te kort komt kun je eens kijken of je meer uitgeeft dan je vrienden. En waar je eventueel op kunt bezuinigen. Het is dus handig om een overzicht te hebben van je maandelijks inkomsten en uitgaven. Hoe je dit doet leer je in dit level in de vorm van een game.

De volgende onderwerpen zijn in ieder geval relevant.

Inkomsten:

- Studiefinanciering
- Bijbaantje
- Zorgtoeslag
- Huurtoeslag

Uitgaven:

- Huur
- Gas en licht
- Verzekeringen
- Eten
- Telefoonabonnement
- Internet
- Reiskosten buiten je studentenreisproduct om
- Kleding

Kom je maandelijks te kort dan zou je kunnen kijken of je meer uren kunt werken bij je bijbaan of een andere zoeken die wat meer betaalt. Kun je niet meer werken naast je studie dan de uren die je nu werkt, dan is het goed om naar je uitgaven te kijken. Houd bijvoorbeeld eens bij hoeveel je waar aan uit geeft. Als je dit een maand doet dan zie je al snel waar je op kunt bezuinigen. Wist je dat je als je per week boodschappen haalt minder uitgeeft dan wanneer je elke dag naar de winkel gaat?

Het zou mooi zijn als je elke maand een bedrag zou kunnen sparen. Mocht je dan een keer voor extra uitgaven komen te staan, omdat iets stuk gaat, dan kun je dit makkelijker opvangen. Uiteraard kun je lenen naast je studiefinanciering. Maar alles wat je nu leent moet je in de toekomst terugbetalen en vaak met rente. Dus dan betaal je eigenlijk meer dan het product nu waard is!

Als je je huis of kamer gaat inrichten kun je alles nieuw kopen, maar vaak zijn in kringloopwinkels goede, nette producten te koop. En vraag bij familie en vrienden wat zij bijvoorbeeld over hebben en wat jij zou mogen hebben.

9.4 Tips voor de docent

Budget

Bij diverse commerciële aanbieders worden kasboeken of kasboekjes voor huishoudelijke uitgaven uitgegeven. Deze zijn over het algemeen wel een stuk duurder dan als je een schrift koopt en daarin zelf wat lijnen zet. Of een klein notitieboekje werkt ook. Maar met een uitgave van rond de 20 euro word je een gestructureerd overzicht geboden om bewust met geld om te gaan. Soms biedt je bank een gratis digitaal huishoudboekje aan. Een andere mogelijkheid zijn digitale tools, bijvoorbeeld in Excel. Het probleem hierbij is echter dat het bijhouden van dagelijkse contante betalingen een behoorlijke discipline vereist.

Voordelen van een kasboek zijn:

- Ondersteunt de vaardigheid "plannen".
- Bijhouden van vervaldagen (d.w.z. op welke dag een betaling gedaan moet zijn).
- Het verkrijgen van maandoverzichten waarbij je ziet waar het geld naar toe gaat.
- Het verkrijgen van een jaaroverzicht.
- Gemakkelijk bij te houden.

9.5 Verwijzingen

Nibud

Het Nibud is een onafhankelijk voorlichtingsinstituut dat onderzoek doet naar en voorlichting geeft over de huishoudportemonnee. Op de website van het Nibud is veel informatie te vinden over het krijgen van grip op geld in verschillende levenssituaties.

www.nibud.nl

10. Level 7. De mega kennisquiz

10.1 De digitale docent vertelt

Het is een schooldag als alle andere voor de klas van Kevin & Anita. De leraar legt uit dat de les maatschappijleer vandaag over geld gaat. Hij vraagt wie het moeilijk vindt om geld over te houden. Alleen Kevin en Anita steken hun hand niet in de lucht. Ze leggen uit dat ze de afgelopen tijd veel hebben geleerd. Het is niet altijd even makkelijk, ze vertellen dat je voor sommige dingen eerst moet sparen. Ook hebben ze beiden al een DigiD, waarmee ze zorg- en huurtoeslag aan hebben kunnen vragen. En nog niet zo lang geleden hebben ze geleerd om hun inkomsten en uitgaven elke maand op een rijtje te zetten. Dat is niet vanzelf gegaan, soms was het vervelend. Maar nu houden ze beiden vaak geld over! De docent is tevreden na wat Kevin en Anita hebben verteld. "Jullie zijn op de goede weg," zegt hij. "Dat is hoe je verstandig met je geld omgaat!"

10.2 Game samenvatting

De quiz bestaat uit vijftien meerkeuzevragen. Bij het juist beantwoorden van de vraag ontvangt de student geld in de portemonnee. Bij het geven van het onjuiste antwoord verliest de student geld uit de portemonnee.

10.3 Inhoud

In dit level gaan we via een quiz de stof uit de eerste levels toetsen, zo herhalen we een gedeelte van de lessen.

10.4 Tips voor de docent

Feitenkennis & logisch nadenken

Bij het spelen van de quiz is het naast het hebben van feitenkennis ook belangrijk dat de student logisch nadent.

Bijvoorbeeld: je wilt een nieuwe telefoon.

Wat heb je echt nodig?

Vergelijkings website bezoeken.

Hoeveel geld krijg je per maand en hoeveel geef je uit per maand?

Hoeveel geld kun of wil je uitgeven aan een telefoon?

10.5 Verwijzingen

Zelf een quiz maken

Het is ook mogelijk om zelf nog een quiz te maken. Online zijn er een aantal gratis programma's te vinden die dit ondersteunen.

www.nl.surveymonkey.com

www.onlinequizcreator.com

www.quizstud.com

Terminologie

De verklaringen van de terminologie zijn op basis van de website www.woorden.org, www.burgerschapmbo.nl, www.wikipedia.nl,

Burgerschap

De juridische band van een individu tot een staat, waaraan bepaalde rechten en bescherming kunnen worden ontleend zoals kiesrecht.

Economische dimensie

Economische dimensie is de bereidheid en het vermogen om een bijdrage te leveren aan het arbeidsproces en aan de arbeidsgemeenschap waar men deel van uitmaakt; de bereidheid en het vermogen om op adequate en verantwoorde wijze als consument deel te nemen aan de maatschappij.

Ervaringsdeskundige

Een ervaringsdeskundige is 'iemand die door ervaring deskundig is geworden op een bepaald terrein, die iets weet doordat hij het heeft meegemaakt'.

Game

Een computerspel.

Huishouding

Huishouding is een economische eenheid die zelfstandig opereert, zoals een gezin. Het betreft zowel een groep mensen die samenwonen als een eenpersoonshuishouding.

Schuld

Een geldbedrag dat je moet betalen aan iemand of aan een organisatie.

Bijlage

A. Economische dimensie door Mbo-raad.

De "economische dimensie" wordt volgens de Mbo-Raad als volgt omschreven:
De economische dimensie is in twee deelgebieden uitgesplitst en heeft betrekking op:

de bereidheid en het vermogen om een bijdrage te leveren aan het arbeidsproces en aan de arbeidsgemeenschap waar men deel van uitmaakt;
de bereidheid en het vermogen om op adequate en verantwoorde wijze als consument deel te nemen aan de maatschappij.

De deelnemer heeft kennis over en inzicht in de volgende onderwerpen die bij de economische dimensie aan bod komen: de maatschappelijke functies en waardering van arbeid, de factoren die van invloed zijn op de bedrijfscultuur, de arbeidsverhoudingen in Nederland, de rol en de invloed van branche- of vakorganisaties, de rol van de overheid op het gebied van arbeid, de verzorgingsstaat en de consumentenmarkt, de belangrijkste principes van budgettering, kenmerken van duurzame consumptie en productie, de rol en de invloed van consumentenorganisaties, de invloed van de media op het bestedingspatroon van consumenten.

Hierbij gaat het om het adequaat functioneren op de arbeidsmarkt en binnen een bedrijf en om het verantwoord handelen op de consumptiemarkt. Voor het adequaat functioneren op de arbeidsmarkt en binnen een bedrijf is nodig dat een deelnemer zich algemeen aanvaarde regels en standaard (bedrijfs) procedures eigen maakt en zich daaraan houdt. De deelnemer kent de rechten en plichten van de beroepsbeoefenaar en stelt zich collegiaal op. Voor het functioneren als kritisch consument is nodig dat een deelnemer weet hoe hij informatie over producten en diensten kan verzamelen om een weloverwogen keuze te kunnen maken. Hij heeft inzicht in zijn eigen wensen in relatie met zijn financiële speelruimte. En het is nodig dat hij bij de aanschaf van producten en diensten afwegingen kan maken met betrekking tot maatschappelijke belangen zoals duurzaamheid en gezondheidsaspecten.

Bron: www.burgerschapmbo.nl

B. App LevelUp. Vragen en antwoorden

Level 1

	Vraag	Antwoord
1.	Vanaf wanneer kun je studiefinanciering krijgen als je op een mbo-opleiding zit?	A. vanaf 16 jaar B. 1 augustus 18 jaar of ouder bent C. alleen als je uitwonend bent
2.	Wanneer heb je recht op een studentenreisproduct (OV-kaart)?	A. vanaf de start van je mbo-opleiding B. vanaf het moment dat je recht hebt op studiefinanciering C. als je verder dan 12 kilometer van je opleiding woont
3.	Moet je voor een mbo-opleiding (bol) lesgeld betalen?	A. iedereen die op 1 augustus van het studiejaar 18 jaar is moet lesgeld betalen B. alleen als je niveau 3 of 4 doet C. het mbo is gratis
4.	Moet je een lening (van een bank of van DUO) altijd terugbetalen?	A. Als je geld leent moet je dat altijd terugbetalen, vaak ook nog met rente. B. als je het gebruikt voor je opleiding hoeft je het niet terug te betalen C. je moet alleen de rente terugbetalen
5.	Waar ontvang je belangrijke berichten van overheidsinstanties? (bijv. Belastingdienst, RDW)	A. op je deurmat B. via de e-mail C. via MijnOverheid.nl
6.	Waar heb je een DigiD voor nodig?	A. om in te loggen bij veel (overheids) instanties (DUO, zorgverzekeraars, Belastingdienst, RDW) B. heb je niet nodig als je nog niet werkt C. heb je nog niet nodig als je jonger dan 25 jaar bent
7.	Hoeveel ga je per maand verdienen als je net van school komt en een baan van 40 uur per week hebt?	A. ongeveer €1.000,-- B. ongeveer €2.500,-- C. ongeveer €3.000,--
8.	Wat is de slimste lunchoptie?	A. tussen de middag iets halen in de supermarkt B. tussen de middag naar de snackbar lopen en daar iets scoren C. zelf je lunch van huis meenemen

9.	Je bent gestopt met de mbo-opleiding en hebt geen recht meer op je OV (studentenreisproduct). Waar kun je deze stopzetten?	A. bij een ophaalautomaat
		B. bij DUO
		C. bij school
10.	Je moet een nieuwe winterjas, voor welke optie zou jij gaan?	A. een nieuwe, van een merk dat in de mode is
		B. ik ga kijken bij de tweedehandswinkel of daar nog goede zijn
		C. dat regelt mijn moeder

Level 2 – Verleidingen

Het is maandagochtend. Anita's moeder vraagt: "wil je lunch mee naar school?"

Ja

De lessen zijn saai. Anita's vriendin zit een spelletje op haar telefoon te spelen.

Download Anita deze game ook?

Nee

Het spelletje op haar telefoon is extra moeilijk. Koopt Anita extra muntjes waarmee het level makkelijker wordt?

Nee

De lessen zijn voorbij. Anita loopt samen met Kevin nog door het winkelcentrum. Ze zien hun klasgenoot Sjonnie bij de cafetaria. Haalt Anita een ijsje?

Nee

Sjonnie gaat vrijdag naar een concert, maar er zijn alleen nog dure tickets bij het podium te koop. Gaat Anita toch mee?

Nee

Het is dinsdagochtend. Anita's moeder vraagt: "wil je lunch mee naar school?"

Ja

Het is pauze. Anita's vrienden willen naar de cafetaria om de hoek. Gaat Anita mee?

Nee

Anita gaat naar een concert en wil nieuwe kleding. Ze kan naar de kringloopwinkel of een dure modezaak. Kiest ze voor de kringloop?

Ja

Het is woensdagochtend. Anita's moeder vraagt: "wil je lunch mee naar school?"

Ja

Anita's vrienden gaan naar de supermarkt om een lunch te scoren. Gaat Anita ook mee?

Nee

Anita wil deze week ook haar haar laten doen. Gaat ze naar de kapper?

Nee

Het is donderdagochtend. Anita's moeder vraagt: "wil je lunch mee naar school?"

Ja

Het is pauze. Anita's vrienden willen naar de cafetaria om de hoek. Gaat Anita mee?

Nee

Anita's vrienden gaan nog wat drinken op het terras. Ze heeft nog veel huiswerk. Gaat ze toch mee?

Nee

Het is vrijdagochtend, de dag van het concert! Anita's moeder vraagt: "wil je lunch mee naar school?"

Ja

Anita's vrienden gaan met de trein naar het concert. Maar Anita's tante reist die dag ook naar dezelfde stad en wil wel op haar wachten om haar ook weer mee terug te nemen. Gaat Anita met haar tante mee?

Ja

Bij een concert kosten eten en drinken veel geld. Neemt Anita in haar eigen eten en drinken mee?

Ja

Level 3 – 18 worden

Zo veel mogelijk groene icoontjes en zo min mogelijk rode icoontjes pakken.

Level 4 – Instanties

Vraag zo veel mogelijk door bij mevrouw de Bok van DUO. En dan met nadruk voor de aanvullende beurs.

Level 5 – Op kamers

Beantwoord de vragen door op de deur te klikken met het goede antwoord. Als het antwoord goed is gaat de deur open. Bij het niet juiste antwoord blijft de deur gesloten.

Vraag	Goed	Fout
Je wilt graag op kamers. Waar kun je het beste beginnen?	Woonbond	Huisjesmelker
Voor heel veel instanties heb je een DigiD nodig. Waar kun je dit regelen?	DigiD	Bank
Als je op kamers gaat heb je natuurlijk meer geld nodig. Je kunt bijvoorbeeld een uitwonende beurs aanvragen. Waar kun je dit doen?	DUO	School
Je wilt informatie over de zorgverzekering. Waar vind je dit?	Nibud	Gemeente
Je hebt iets gehoord over zorgtoeslag. Waar kun je hier informatie over vinden?	Toeslagen.nl	Huisarts
Je hebt een kamer gevonden en je wilt een adreswijziging doorgeven. Waar moet je dit doen?	Gemeente	DUO
Van vrienden heb je gehoord dat je huurtoeslag kunt aanvragen. Waar kun je terecht voor informatie hierover?	Toeslagen.nl	Woningbouw
Je oudste broer zei dat je nu goed je administratie moet regelen. Waar kun je informatie vinden?	Nibud	School
Je hebt een bijbaantje en je wilt informatie over sparen. Maar je hebt geen idee hoe je dit het beste kunt doen. Waar kun je terecht voor informatie?	Nibud	DUO

Level 6 – Budget

Vaste lasten	Niet Vaste-lasten
Huur	kleding
Ziektekostenverzekering	Nieuwe telefoon
Tv en internet	
Lesgeld	
Aansprakelijkheidsverzekering	
Gas, water en licht.	kapper
Netflix-abbonement	Cadeautjes verjaardagen
Lidmaatschap sportschool	Boodschappen
Telefoonabonnement	Prepaid telefoon
Onderhoud/reparaties (fiets of scooter).	Bioscoop
	medicijnen
Hypotheek	Vakantie
Gemeente belastingen	Eigen bijdrage ziektekosten
Afbetaling schulden	Brandstof voor scooter
Reiskosten OV	

Eindtoets 7 Vragen Quiz

Versie 0.6 van 2 december 2020

De student toetst in dit level de opgedane kennis, dit is tevens een herhaling van de diverse levels. Minimaal 15 vragen over de voorgaande levels.

Vraag	Antwoord
1	Waar vind je je burgerservicenummer?
	Op je ID of paspoort
	Op je OV studentenkaart
	Op je schoolpas
2	Je verhuist naar een andere stad en gaat op kamers. Aan welke instantie moet je dit doorgeven?
	Gemeente waar je woont.
	Aan de gemeente en DUO
	Belastingdienst
3.	Wat is een DigiD?
	Je digitale identiteitsbewijs van de overheid, waarmee je kunt inloggen op mijnoverheidd.nl en diverse toeslagen kunt aanvragen.
	Je burgerservicenummer.
	Je persoonlijke nummer bij de verzekering.

4	Waar vraag je zorgtoeslag aan?	Online bij de Belastingdienst
		Online bij de Gemeente waar je woont.
		Online bij de zorgverzekeraar.
5	Waar vraag je huurtoeslag aan?	Online bij de Belastingdienst
		Online bij de Gemeente waar je woont
		Online bij de verhuurder.
6	Je moet voor school spullen aanschaffen, maar je hebt geen geld. Waar kun je terecht met vragen over geld voor studeren?	Bij DUO kun je studiefinanciering aanvragen, een aanvullende beurs en of een lening. Hiermee kun je je school betalen.
		Bij de bank geld lenen.
		Bellen met de belastingdienst, voor het lenen van geld of een tegemoetkoming aan vragen.
7	Je wilt informatie over de zorgverzekering. Waar vind je dit (meerder antwoorden mogelijk)	Bij DUO
		Op de website van de zorgverzekeringslijn
		Op website school
8	Je gaat op kamers en hebt meer geld nodig. Hoe kun je dit het beste regelen?	Je gaat bij de bank een lening aanvragen
		Je vraagt bij DUO een uitwonende/aanvullende beurs aan
		Je gaat bij een vriend lenen.
9	Je wordt binnenkort 18 en je zit op het mbo. Wat moet je nu doen?	De kinderbijslag stopzetten
		Studiefinanciering aanvragen bij DUO
		Studiefinanciering aanvragen bij de administratie op school
10	Wat zijn vaste lasten?	Lesgeld
		kleding
		Kaartjes voor een concert
11	Je gaat bellen met DUO. Wat gaat de medewerker als eerste vragen?	Wat is je adres?

		Wat is je geboortedatum en burgerservicenummer?
		Wat is je naam?
12	Wat moet je zelf betalen als je 18 bent	Kostgeld
		Boetes
		Niets
13	Je stopt in januari met je mbo-opleiding en begint pas weer in augustus. Wat moet je stopzetten?	Je studiefinanciering
		Zakgeld van je ouders.
		Je ziektekostenverzekering
14	Voor informatie over lenen, rood staan en sparen kun je beste informeren bij	De Bank
		Bij DUO
		Bij Het NIBUD
15	Waar moet je je OV (studentenreisproduct stopzetten als je gestopt bent met je mbo-opleiding	Bij DUO
		Bij een ophaalautomaat
		Bij school

Einde

Organisatie:
Auteurs:

Dienst Uitvoering Onderwijs
Juliëtte Verkaaik, Peter de Beer & Sandra Lousma